

ARNHEMSCHE

Zaterdag

COURANT.

den 28 October.

FRANKFORT, den 24sten October.

Men schrijft uit Hanover: De stemming is hier nog steeds zeer gedrukt, en moet het zijn, zoo lang de onzekerheid over den eindelijken afloop der zaak zoo wel als over den weg, welken de Koning daarbij inslaan zal, voortduurt. Voor de vermoedens omtrent de vele mogelijkheden bestaat er niet de geringste grond, die het eene waarschijnlijker dan het andere zou kunnen maken. Dat eene zoodanige volstrekte onzekerheid, eene zoodanig wankelen van den geheelen regtstoestand, van het geheele staats-gebouw, spoedig stadigen moege, is hoogstens te wenschen. Eene droevige zekerheid ware eindelijk te verkiezen boven deze kwellende onzekerheid. Eene bijeenroeping der standen van 1819 met algeheelen voorbijgang van die van 1833 wordt dit oogenblik door velen als de waarschijnlijkste maatregel beschouwd; dat zeker in dit geval slechts het kleinste gedeelte van het kies-ligchaam kiezen zal, is wel buiten twijfel. Welke ongelukkige kansen bij dezen maatregel mogelijk zijn, met welke nog ongelukkiger halve middelen men ze zal trachten te vermijden, laat zich denken.

BERLIJN.

De *Pruissische Staats-Zeitung* van den 22sten geeft zonder eenige aanmerkingen het geheele artikel van het *Handelsblad*: Aanstaande opening der Kamers.

— Aangaande de Pruisische naar Konstantinopel gezonden officieren, verneemt men, dat hun last niet bestaat om, gelijk zulks vroeger van Turksche zijde gewenscht was, instructeurs voor de Turksche troepen, te vormen, maar slechts om in het algemeen raad te geven betrekkelijk de verbetering van den Turkschen krijgstaat.

— In de algemeene vergadering der deelhebbers aan den spoorweg tusschen Aken en Keulen is besloten, onverwijld met de werkzaamheden te beginnen en dezelve met allen ijver voort te zetten.

OOSTENRIJK.

Wenen, 18 October. In wel onderrigte kringen verzekert men, dat de erfprins van Modena zeer spoedig in den echt zal treden met de dochter der hertogin van Berry.

ZWEDEN en NOORWEGEN.

Stokholm, 10 October. Uit Christiania wordt gemeld, dat er, luidens een koninklijk besluit, 30 kanonsloepen, elk met 2 zesponders-boommen gewapend, op stapel zullen worden gezet.

RUSLAND.

Odessa 5 October. Z. M. de Keizer en Z. K. H. de Grootvorst troonopvolger hebben zich, na een tiendaagsch oponthoud in de Krim, den 1sten October te Jalta in de stoomboot Sewernaja-Swedra ingescheept naar Golendtschik aan de Tsjerkessische kust der Zwarte zee.

— Te Jalta zijn insgelijks op den 1sten October Z. K. H. de aarts-hertog Johan van Oostenrijk en Z. K. H. Prins Adalbert van Pruisen op de stoomboot *Maria Anna* naar Konstantinopel ingescheept. De hertog *Bernhard van Saksen-Weimar*, en zijn zoon Prins *Willem*, zijn den 2^{den} October van Jalta naar Odessa teruggekeerd. Den 4^{den} zijn zij daarop met den Engelschen Generaal *Arbuthnot*, op de stoomboot *Keizerin Alexandra* naar Konstantinopel vertrokken.

PARIJS, den 24sten October.

Den 23sten heeft het kanon der invaliden, met een en twintig schoten, de bemagtiging van Konstantine verkondigd.

Den 6^{den} was de armee voor de wallen aangekomen, den 11^{den} had men bres geschoten, en den 13^{den} werd de plaats met storm veroverd. De generaal *Damremont* door eenen kanonskogel gedood zijnde, heeft de generaal *Vallé* hem in het opperbevel vervangen.

— Eene tweede telegrafische tijding, gedagteekend Toulon den 22sten October 10½ uur, berigt, dat de prins *de Joinville* den 13^{den} voor Konstantine is aangekomen, en dat zijn broeder, de hertog *van Nemours*, en hij zich wel bevinden.

— Alle gesprekken loopen over de bemagtiging van Konstantine. Men betreurt het verlies van den generaal *Damremont*; het is zeldzaam, dat een aanvoerder sneuvelt; zijn naam zal naast die van de generaals *Joubert* en *Marceau* gesteld worden. Men zegt, dat er een tweede telegrafisch berigt van den 23sten October van Toulon is ontvangen, waarin ons verlies wordt opgegeven. De werklieden hebben bij Konstantine tot aan de enkels in de alijk moeten werken: de stad had den grond doorweekt. Den 10^{den} was het geschut op de batterijen gebracht. De stad werd verdedigd door 5000 Turken en 5000 Kabailen.

Het leger van den Beij stond op den weg van Biscara, om, des noods, in de woestijn te vlugten. De Koning heeft het standbeeld van den generaal *Damremont* voor het Museum van Versailles verzocht. Deze veldheer heeft jong de Militaire school verlaten, heeft vele veldtogten bijgewoond, in 1814 als aide-de-camp van den hertog van Ragusa. Bij de restauratie was hij kolonel, en in 1830 ontving hij het bevel over eene brigade in Afrika. Na de revolutie van Juli werd hij kommandant van Marseille en in 1836 als generaal naar Afrika gezonden. — Te Brest is last gegeven, om dadelijk 5 brikken uitrusten. Men weet dorelver bestemming niet.

— De brieven en dagbladen van Madrid zijn weder niet aangekomen; de wegen worden door de Carlisten afgesloten.

— Naar men zegt heeft het meerendeel van de kandidaten der hoofdstad, die men er voor houdt, dat de meeste kansen voor zich hebben, verklaard, dat zij in de aanstaande zitting van de wetgevendes kamer de intrekking van de bekende September-wetten zouden verlangen. Zulks wil men als een bewijs aarmerken van de verandering der tijden en van den geest der kiezers sedert twee jaren. Toenmaals toch waren het juist de kiezers van Parijs, die elken kandidaat verwierpen, welke niet voor de beperkende wetten was gestemd. — Zoo men voorts wil verzekeren, zou de scheuring tusschen de radikale partij en den heer *Odillon Barrot* minder beteekenen, dan oppervlakkig schijnt, en er zelfs, ten gevolge van nadere schikkingen, overeen zijn gekomen, dat men de wederzijdsche kandidaten niet zou uitsluiten of tegenwerken.

— De volgende nadere telegrafische dépêche is ons heden door buitengewone gelegenheid geworden:

Madrid 18 October. Den 14^{den} heeft *Espartero* nabij Huerte-del-Rey de Carlisten bereikt en geslagen; hunne ruitery heeft het meeste geleden. Den 15^{den} bevond don *Carlos* zich te Quintanar de la Sierra, en *Espartero* had zijn hoofdkwartier te Ontaria-del-Pinar. Hij schrijft dat hij den vijand levendig vervolgde, die na de nederlaag van daags te voren geheel was verstrooid.

's GRAVENHAGE, den 26sten October.

De ter aarde-bestelling van het stoffelijke overschot van wijlen N. Oerlands geliefde Koningin, *Frederica Louisa Wilhelmina*, heeft heden, op de bij het programma voorgeschrevene wijze, plaats gehad. De trein volgde, op de langzaam afgemeten maat der treurmuziek van de corpsen schutterij en troepen, onder het gelui der klokken, gedurende het gebulder van het geschut, en te midden eener zeer talrijke menigte in en buiten de woningen, den afgebaanden weg. Treurig-plechtig was het aanzien van den stoet. De lijkkoets was prachtig in zwart gedest; op de kist lagen op een rood fluweelen kussen de koninklijke kroon en de orde-teekenen, welke de overledene had bezeten. Onder de reeks van zestien koetsen, waaruit de eigenlijke uitvaart bestond, trok vooral die de opmerkzaamheid, waarin Z. M. be nevens HH. KK. HH. de Prinsen, Hoogstdezelfs zonen, waren gezeten, en die zich thans geroepen zagen den treurigsten pligt te vervullen. Een aanzienlijk getal manschappen der troepen, en tot aan de barrière aan den Delftschen weg, enige kompagnien Haagsche schutterij, openden of volgden den trein. Aan genoemde barrière, waarvoor het stads wapen met zwart omhangen was, bracht het stedelijk bestuur eene laatste hulde aan de nagedachtenis van de overleden Koningin, namens de inwoneren dezer residentie. Hierop verlieten de Haagsche schutters den trein, die statig naar Delft voortschreed, en voor de poort door het stedelijk bestuur dier stad werd ontvangen, terwijl twee kompagnien Delftsche schutterij dien openden.

Langs den bepaalden weg zich naar de nieuwe kerk begeeven hebbende, welke van binnen gepastelijk was ingerigt en met zwart behangen, had daarin de bijzetting plaats van haar, die zoo waardig is naast het stoffelijk hulsel van zoo velen te liggen, waaraan het Vaderland, als aan haar, zoo innig verknocht is geweest, en om wier verscheiden mede een vloed van tranen werd geschreid. Dadelijk na de ter aarde bestelling verlieten Z. M. en de Koninklijke Prinsen de kerk en de stad. De afkondiging van de volbrachte plegtigheid door den wapen-heraut (den heer *van Dam van Isselt*) en de verzegeling van de lijkst door den heer Secretaris van Staat hadden hierop plaats. Vervolgens keerden degenen, die tot den stoet hadden behoord, terug. Ook te Delft heeft eene overgrootte menigte den trein aanschouwd. De orde is niet in het minst verstoord. En zoo zal zij in het graf, die nog lange in de harten van alle Nederlanders zal leven.

ARNHEM, den 27sten October.

Op den 10den der volgende maand, zal alhier, aan het lokaal van het Gouvernement, de aanbesteding plaats hebben van *Het afslaan van droogmaken en drooghouden der sluis in den Zuider-Lekdijk, van het Spoel, met het vernieuwen der schuiven en des noodig uitvoeren der vereischte herstellingen aan dezelve.* De bestekken zijn op de gewone plaatsen in te zien of te bekomen.

AMSTERDAM, den 26sten October.

Beurs van 25 October.

De politieke tijdingen bepalen zich heden alleen tot het bemagtigen van Konstantine door de Fransche troepen; het verlies van den generaal *Damremont* wordt te Parijs zeer betreurd; ook wilde men daar weten, dat de overwinning duur gekocht is; nadere bijzonderheden worden met ongeduld verwacht. Uit Spanje geen nieuws van belang.

Holland. De koepers in $2\frac{1}{2}$ pCt. hebben zich heden vermenigvuldigd, en à $53\frac{1}{2}$, $1\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$, zijn verschillende niet onaanzienlijke postjes omgezet; 5 pCt. bij trage affaire onveranderd, à $100\frac{1}{2}$ à $\frac{1}{2}$; voor kansbiljetten verhoogde zich eenige speculatie, en de prijs steeg tot 23 met koepers; in Syndicaat bleven de afdelingen niet; oud 94 à $\frac{1}{2}$ en nieuw $76\frac{1}{2}$ à $\frac{1}{2}$; Handelsmaatschappij heeft weinig gefluctueerd, de dobberde tusschen $162\frac{1}{2}$ à $\frac{1}{2}$, en bleef $162\frac{1}{2}$; Spoorweg op Haarlem 153 en 154 aanvankelijk, op het eind weder 160 gesloten; op Rotterdam 125 à 127; 5 pCt. Oost-Indië $99\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$, niet veel gedaan.

Spanje. Ardoin's honden zich met moeite op $17\frac{1}{2}$, $1\frac{1}{2}$; Passive $4\frac{1}{2}$; Fransche uitgestelde $6\frac{1}{2}$.

Portugal. 3 pCt. 23, $23\frac{1}{2}$ veel gedaan; er heerscht te Parijs en te Londen veel vrees, dat de eerstvolgende Coupon niet in gereed geld zal kunnen betaald worden, en dien ten gevolge waren deze schuldbrieven zeer sterk aangeboden.

In Russische en Oostenrijksche schuldbrieven bijna geen handel en ook geene noemenswaardige variatie.

Beurs van 26 October.

Wij zijn heden zonder eenige nieuwstijdingen van belang, en over het algemeen was de omzet in publieke effekten veel minder belangrijk dan gisteren.

Holland. $2\frac{1}{2}$ pCt. $53\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$ gebleven; 5 pCt. $100\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$, weinig gedaan; kansbiljetten $22\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$; oud Syndicaat 94, $93\frac{1}{2}$, nieuw $76\frac{1}{2}$ à $\frac{1}{2}$; Aandelen Handelsmaatschappij $162\frac{1}{2}$ het hoogst, $161\frac{1}{2}$ het laagst gedaan, en 162 gebleven; 5 pCt. Oost-Indië $99\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$ afgegeven; de dobberingen in Spoorweg bleven aankonden: de openingsprijs was 161, later werd nog à 162 gedaan; in den loop der beurs weder tot 154 en 155 gebleven; in Rotterdammer wordt minder omgezet: de prijs was 123 à 125

Spanje. Ardoin's $17\frac{1}{2}$, $1\frac{1}{2}$.
Russische en Oostenrijksche schuldbrieven als gisteren.
Grieken, blaauwe van 100 pond, flauw: $17\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$; Coupons $2\frac{1}{2}$ veel gedaan.

Mengelwerk.

De Ministers en de Dagbladen.

Een constitutioneel land heeft twee soorten van vertegenwoordigingen, waarmede de ministers te doen hebben: de eene die mondeling de staatsbelangen behandelt, en wier uitspraken wetten worden, verbindende voor allen; de andere die, de pen in de hand, redeneert, en wier gevoelens verstoken blijven van alle verbindende kracht. De Kamers eindigen de discussie door het votum; de dagbladen onderzoeken wat gedaan is, toonen aan wat gedaan moet worden. Er bestaan dus inderdaad twee zittingen elk jaar, de eene van beheer en wetgeving, de andere van bloote discussie. Deze laatste wordt somtijds het meest door de ministers gevreesd.

Dan belgt zich het ministerie over den invloed der pers; het beweert, dat de dagbladen de toedragt der zaken niet kennen, dat zij het vertrouwen der lezers verrassen door op de hartstogten te werken, dat zij door schijnvertoogen heilzame maatregelen belemmeren, en door kwadaadigheid poging te stichten. Dit verwijt is, over het algemeen, ongegrond. De daadzaken, waarover de dagbladen handelen, zijn bekend bij de ministers. Zij vermelden de uitwerksels van beide en bestaurs en de dwalingen van de ministers. En het verwijt van hunne woorden niet grondig te blijven, dat zij vertoogen, vinden bij de publieke meening. Indien de couranten in de tacht gelyken indien zij onkundig waren van de toedragt der zaken, zouden de ministers zich niet zoo zeer om de pers bekommeren. Overigens hebben de dagbladen veel minder vat op de hartstogten dan de ministers, die, ambten, gunsten, toelagen in de hand, eenen prijs kunnen stellen op de goedkeuring en de medewerking, welke zij vragen. Voegt daarbij, dat zij voortdurend beloven of dreigen uit naam der algemeene rust en orde, zoo noodzakelijk voor de talloze meerderheid der burgers. Spreken wij onbewimpeld: de dagbladen laten aan misleiding en knippen geen tijd om rijpe vruchten te dragen, en ziedaar de

misdad der pers, in het oog van kleine ministers en hanne trawanten, onbekwaam om met openhartigheid en waarheid te besturen.

Geen verstandig man gelooft aan wat men de drogtaal der couranten noemt, in een land van vrije drukpers. De dagbladen hebben min of meer zekere correspondentien, vermelden hanne berigten met min of meer tact, ter rekening van hunne bijzondere achtig, maar zonder gevaar voor de waarheid. Hoe zou er zich onder de pers eene vereeniging kunnen vormen om het licht onder de koornmaat te houden? Heeft het gouvernement niet zijne bladen, zonder nog te spreken van de half-officiële couranten, zoo vaardig om alles te verheffen wat den ministers gunstig is? En buitendien heeft elke staatkundige meening haar orgaan in de pers. Ongerijmd zou het wezen, zich te verbeelden, dat de meeningen elkander niet onderling zullen bewaken. Met eene vrije drukpers moet dus alles langzamerhand aan den dag komen; nu eens ten behoeve des gouvernement's, een andermaal ten behoeve van eene der oppositiën, die gevestigd is of zich vestigen wil.

Trouwens, het is genoeg bewezen, dat openbaarheid het beste middel is tegen dwaling; en het blijft een groot verwijt aan de ministerie regeringen, dat zij van censuur leven, en onder voorwendsel van slechts de waarheid te laten spreken, het monopolie houden van den logen.

Sommige ministers zijn veel meer op hun gemak met de Kamers dan met de pers. Wel is waar, spreekt de oppositie op de tribune en zegt er de waarheid. Maar, vooreerst, moet zij die met eene zekere matiging zeggen, welke men parlementair noemt; vervolgens, heeft zij niet immer gelegenheid om zich geheel te verklaren, er bestaan spreekbeurten, de discussie kan worden gesloten, en eindelijk heeft men de *committe's*.

Doch hetgeen de ministers aan de Kamers het meest behaagt, is het votum. Hebben zij slecht geredeneerd, schijnen zij op alle punten geslagen, daar komt het votum en geeft hun de overwinning, die hun aanzien van meerder verstand en meerder doorzigt in het oog der menigte schraagt. Ook zegt men dus, dat sommige ministers meer werk maken van de stembus, dan van hunne redevoeringen; en dat de vraagpunten menigerwerf in de ministeriële zalen, dan wel in de Kamers worden beslist. In de Kamers behoeft men slechts de meerderheid te bezitten, voor de publieke opinie moet men gelijk hebben; en dit is iets moeilijker. Van daar die verbolgenheid van gewone ministers tegen vrije dagbladen.

Dan ziet men zoodanige ministers allerhande plannen beramen om de schriftelijke vertegenwoordiging te beheerschen, gelijk zij maar al te dikwerf de andere beheerschen, door beangstiging, gunsten en konkelarij. Nu eens willen zij een dagblad scheppen, dat zij voor niet, of bijna voor niet, zullen verspreiden; en zij erlangen de beschaming van geen aftrek te vinden voor die massa van dwalingen, in omloop gebracht ter bevrediging der oogenblikkelijke behoefte. Dan weder willen zij een gouvernement'sblad oprigten, dat hen tegen elk en een ieder zal verdedigen; en zij stranden op de onmogelijkheid om schrijvers te vinden, in staat tot het voeren van den strijd.

De ministers, die geringschatting van de dagbladschrijvers voorgeven, weten wel, dat in schier alle constitutionele landen de bekwaamsten onder de raadsliden der kroon kweekelingen zijn der pers; zij zijn niet onbewust, dat de kundigste mannen, zoowel in de Kamera als buiten dezelve, er in rechtstreeksche verstandhouding staan met de dagbladen, en dat velen artikelen leveren, welke zij genoegezaam teekenen met hun talent.

Het zijn niet de gebreken der pers (welke instelling heeft er geene?) het zijn hare goede hoedanigheden, die zoodanige ministers veront-rusten. De vrije dagbladen zijn oplettend en ononkoopbaar nit hantmen aard, want zij moeten driemaandelijks, jaarlijks ten langste, hun mandaat doen hernieuwen door hunne geabonneerden, die hunne kiezers zijn. De vrije dagbladen, eindelijk, maken tegenwerpingen, die met geene meerderheid kunnen nedergeslagen worden, en dit is, — wij herhalen het, — hunne misdaad in het oog der kleine ministers. Voor bekwaame ministers is de vrije pers de stem des lands, die hen aanspoort om nog beter te doen.

Iets over het nut der IJzeren Wegen voor Nederland, door Mr. J. van der Meer, 1837. Prijs 1/2 Gulden.

In de tweede plaats onderzoekt de Schrijver, welke ijzeren wegen Nederland behoeft? Die naar *Duitschland* is nuttig voor ons, om den handel, die reeds bestaat, uit te breiden, en om nieuwe bronnen te ontwikkelen; maar die naar *Belgie* en *Frankrijk* is voor ons niet minder belangrijk. Het aanleggen der ijzeren wegen van *Amsterdam* naar *Haarlem*, en van *Amsterdam* op *Arnhem*, hoe doelmatig en prijzenswaardig ook, is echter onbeduidend, indien die wegen niet met belangrijker ondernemingen in verband kunnen brengen, of indien men de zekerheid niet hebbe, dat *Prusssen* geneigd zij dezelfde

tot *Keulen* uit te strekken. Is daartoe neiging, heeft men de zekerheid, dat die uitbreiding aan dit schoone gewrocht zal worden gegeven, dan handen aan het werk, de uitkomst zal heerlijk zijn. « Intusschen, » aldus gaat de Schrijver voort, « behoeven wij meer; wij moeten eenen ijzeren weg hebben, dien zich hecht aan dien van *Antwerpen*, welke (dat men er toch niet aan twijfele), weldra over *Mons* zich tot *Parijs* en verder zal uitstrekken. Daar, in die streken, liggen geheel nieuwe uitwegen voor onze nijverheid. Maar hier stuit ik op het *status-quo*, op de onafgedane geschillen met *België*, welke eene zoo ongelukkige wending hebben genomen, dat alle handel en onderhandeling met dat land onmogelijk is gemaakt. Aan dezen staat van zaken moet en kan zeer wel een einde worden gemaakt. Leefden wij in eenen constitutionelen staat, en niet in een land waar, door eene gefiltreerde electie, de vertegenwoordiging slechts eene hersenschim is, reeds lang zoude zich de openbare meening hebben doen kennen, en haren gezegenden invloed hebben uitgeoefend; reeds lang zoude de noodzakelijkheid eener beëindiging met zoodanige kracht zijn ontwikkeld, dat zij haren invloed op de verkiezingen zoude hebben uitgeoefend, en dat thans geene andere manen zitting in de vertegenwoordiging zouden hebben, dan die zich, jegens hunne lastgevers, verbonden hadden het Belgisch geschil tot een einde te brengen. Maar onze, door den afval van *België*, halfverscheurde grondwet is een kunststuk van uitdoving; zij draagt hare wrange vruchten, en heeft een volk gevormd, dat ijverig ter school wordt geleid om te leeren lezen en schrijven, om daarna noch te schrijven noch te lezen, noch zich met twintig te mogen vereenigen, om over gemeenschappelijk belang te raadplegen. Heerlijke instellingen, voorwaar, onder welke zelfs, na eenen geheelen leeftijd, de stem der verkiezing gesmoord blijft; immers, al hadden sedert 1830 alle stemgerechtigden met ongeloofelijke standvastigheid alleen mannen genoemd, die de beëindiging van het geschil met *België* verlangden, — welken invloed zoude dit op de, voor hun leven lang, benoemde stedelijke raden, en op de Staten der provincie, en op de leden der Tweede Kamer hebben gehad? Na zeven en na zeventien en na honderd zeventig jaren, zal het Belgisch geschil nog wel onbeëindigd zijn, indien onze belagchelike verkiezingen daarop invloed moeten uitoefenen. Het zal derhalve van een toeval afhangen, of de leden der Staten-Generaal eens zullen geneigd zijn, om met kracht de beëindiging van het Belgisch geschil te eischen, en, zoo dit toeval bestaat, zal het Hoofd van den Staat nog niet weten, of die eisch wel met de begeerte der natie instemt, terwijl door de onontbindbaarheid der Kamer, en door verkiezingen, waaraan het volk geheel vreemd is, het onmogelijk geworden is dit raadsel op te lossen, en vroeg of laat, of Vorst of vertegenwoordiging, de gunst en den steun des volks zal missen. Ik ben menigmaal een ongeluks-profeet geweest, omdat men de middelen van redding, die ik aanvees, met verachting in den wind sloeg; men zie toe, want, voorwaar ik zeg u, het verlichtste deel wil de beëindiging van het Belgisch geschil, en behoeft dezelve, al ware het alleen om met *België* te kunnen handelen en een ijzeren weg naar *Antwerpen* aan te leggen. En wat toch houdt nog heden die beëindiging tegen? Heeft *België* de vier en twintig artikelen niet aangenomen? Hebben de Mogendheden die artikelen niet als de grondslagen van den politieken toestand van *België* erkend? Wat is er nu anders voor ons te doen, dan op onze vroegere weigering terug te komen, en nog heden de vier en twintig artikelen aan te nemen, en dit aan *Engeland* en *Frankrijk*, aan *Rusland* en *Pruissen* kennelijk te maken, en de uitvoering dier artikelen te eischen? Het is beter ten halve gekeerd, dan geheel gedwaald; kunnen onze ministers niet een tractaat onderschrijven, hetwelk zij eenmaal hebben afgewezen, er zullen nog wel andere gevonden worden, die het doen; hoe zwaar ook de last eener ministerieele portefeuille zij, men zal toch niet, als voor de landmilitie, eene loting tot verkrijging van ministers behoeven. Wil de regering het welzijn des volks, dan moeten wij ijzeren wegen naar *België* en door *België* naar *Frankrijk* hebben, dan moet er vrede met *België* worden gesloten. *Nederland*, zal het zijn nationaal kapitaal en zijne inkomsten vermeerderen, zal het in staat blijven den drukkenden last zijner schulden te dragen, moet met twee ijzeren armen, en aan *Duitschland* en aan *België* en *Frankrijk*, twee handen aanbieden, gereed om steeds te geven en te ontvangen.»

In de derde afdeeling onderzoekt de Schrijver hoe de ijzeren wegen tot stand gebracht moeten worden? Om dezelve te hebben, behoeft men geld, grond en toezigt. Ten einde aan geld te komen, hoopt de Schrijver, dat, daar het budget niet hooger opgevoerd kan worden, die hoogte van hetzelfde ten minste dat nut zal opleveren, dat, bij wege van deelneming, het groote werk der ijzeren wegen door associatiën zal worden tot stand gebracht. Als voorwerp van nijverheid, moet de ijzeren weg door de ingezetenen zelve geëxploiteerd worden. Het is nooit de roeping van een bestuur, om eenigen handel te drijven; het waakt voor de veiligheid van binnen en naar buiten; het vraagt daarvoor een deel van de inkomsten der ingezetenen, maar het mag hunne plaats niet innemen. De ijzeren weg is voor den reiziger en ten nutte van den handel, niet de reiziger en de handel voor de ijzeren weg. De associatiën tot aanlegging dezer wegen kunnen en be-

hooren niet buiten het gouvernement gevormd te worden; de interventie van hetzelfde is hier, om meer dan eene reden, volstrekt noodzakelijk; 1°, omdat eene naamloze maatschappij eene magtiging behoeft; 2°, omdat het een voorwerp is van zoo groeten omvang, en van zoo algemeen belang, dat geen kleingeestig begrip van plaatselijk belang hetzelfde moet kunnen tegenwerken; 3°, omdat de ijzeren weg is voortvarend en de hand van het hoogste gezag behoeft om zijne plaats te kunnen innemen; 4°, omdat hij heeft zijne eigenaardige regten, welke zelfs door straf-bepalingen moeten worden verdedigd. Daar *Engeland* de zetel is van politieke en burgerlijke vrijheid en openbare beoordeeling, is het belangrijk, om aldaar te onderzoeken, hoe, bij wege van associatie en concessie, die reuzenwerken worden aangevangen, beoordeeld en besloten; hoe zij het bijzonder eigendom innemen en door welke politie- en strafbepalingen zij worden beschermd. Na te hebben aangewezen met welke groote zorgvuldigheid, met welk eene grondige discussie de aanvraag tot het aanleggen van dusdanige wegen in *Engeland* worden onderzocht en deswege beslist, geeft de Schrijver als zijn gevoelen op, dat er nimmer eene concessie worde verleend en vooral nimmer handen aan het werk worden geslagen, dan nadat het geheele ontwerp openbaar gemaakt zij, en elk in de gelegenheid zij gesteld, zijne bezwaren er tegen in te brengen, opdat men niet van onze ijzeren wegen zegge, wat men gezegd heeft van onze welten-makerij: lat zij gesneed zijn, zoo als elders zamenspanningen; dat de ijzeren weg al verder moet zijn edelmoedig, hij moet rijklijk de beschadigde eigenaren vergoeden, maar hij moet reeds vroeg getruw zijn aan zijne bestemming en zijn voortvarend; dat, tegen betaling van den gelaxeerden prijs, onmiddellijk de grond moet kunnen worden ingenomen, behoudens, zoo wel aan den eigenaar als aan de associatie, het recht om voor de regtbanken grooter vergoeding of restitutie van een deel van den prijs te vorderen, en zulks met autorisatie op den regter, om, wie ook tegen de taxatie zij opgekomen, naar eigen of verkregen kennis op nieuwen prijs te bepalen; en dat er dus eene bijzondere wet op het stuk der onteigening ten behoeve der ijzeren wegen moet worden gemaakt. Wat, eindelijk, betreft het toezigt op de ijzeren wegen, en de bescherming derzelve, behoort men ook te dien aanzien lessen bij onze naburen te nemen, en, met voorzigtigheid en beleid, en niet met blinde vooringenomenheid, aannemen of verwerpen hetgeen daaromtrent elders is ingesteld. Intusschen zullen wij op vele plaatsen, ook hieromtrent, door onze lage ligging, een groot voordeel hebben; dat is, dat wij, om de baan te maken, links en rechts den grond uithalende, sloten zullen kunnen hebben, waardoor grootendeels de geheele weg kan worden afgesloten. Dit zoude het toezigt zeer gemakkelijk maken en ons werk beter beschermen dan strafwetten. Vereeniging door deelneming tot verkrijging van geld; openbaarmaking der ontwerpen en wrijving van gevoelens door het uitlokken van beoordeeling; tusschenkomst van de hoogste magt van den staat, ter regeling der onteigening en tot het verleenen van toezigt en bescherming, — zie daar wat, buiten de bouwstoffen en de kunst van den aanleg zelve, wordt vereischt om ijzeren wegen te verkrijgen.

De Schrijver eindigt dit verloop, hetwelk der ernstigste aandacht overwaardig is, aldus:

« Om intusschen in ruime mate de zegeningen te genieten, die de ijzeren banen kunnen verspreiden, om den waren weg te kiezen dien zij moeten nemen, en om de ware middelen aan te vatten om ze te verkrijgen en te behouden, moet er lust zijn bij het volk, om zich te ontwikkelen en om, zich verheffende boven den tegenspoed, door eigene krachten denzelfden te boven te komen; maar te vergeefs zal men die veerkracht wenschen, zoo lang het volk de zekerheid niet hebbe, dat de vruchten van zijnen arbeid niet op eens door dezen of genen onberaden staatkundigen stap kunnen worden vernield; zoo lang, met andere woorden, niet door betere instellingen, de staatkundige, burgerlijke en godsdienstige vrijheid verzekerd zij.

« Er is geene staatkundige vrijheid, waar het volk niet door verkiezingen zijne behoeften en begeerten kan doen kennen; er is geene burgerlijke vrijheid, waar het bewind gewapend is met CONFLICTEN, om de uitspraak over het *mijn* en het *dijn* te stuiten, met ABOLITIE, om de straffende hand van het geregt tegen te houden, en met een stroom van dispensatiën, waardoor de eerbied voor de wet verloren gaat; er is geene godsdienstige vrijheid, waar de politie het huis der ingezetenen bespiedt, om te zien of er ook meer dan twintig ingaan, en om door ruten en gaten te gluren, ten einde te bespeuren of men zich ook met godsdienstige aangelegenheden bezig houdt; waar de Jood en de Deïst gedwongen worden den Zondag der Christenen in acht te nemen, en een zevente deel van hunnen arbeid, dat is van hunnen rijkdom, op te offeren aan eene Godsdienst, welke de hunne niet is.

« Waarom, meent gij, dat velen geene onmiddellijke verkiezingen voor de Steden, de Provinciën en de Staten-Generaal begeeren? Omdat dan een derde der bestuurders van eene andere gezindheid zal zijn, dan de protestantsche! Zoo hecht zich de staatkundige en godsdienstige vrijheid aan elkander.

« Zoo lang het volk geen middel heeft, om zijne stem te doen hooren, en zijne begeerten bij de bestechting der groote staatkundige vraagpunten te doen kennen en te doen wege, moet hetzelfde leven van den eenen dag tot den anderen, en mist het den prikkel der belooning, welke den arbeid van geest en handen doet verdubbelen.

« Wilt gij dus ontwikkeling van nieuwe bronnen van welvaart, wilt gij ontwikkeling van geest, leven en arbeid, — dan behoort niet langer de groote menigte onder de voogdij van eenige bevoorregten te staan; dat moet aan de ingezetenen besef van hunne waarde, besef van hunnen invloed worden gegeven.

« Gewoon met de wet in de hand te leven, bij ik mij naar de wet, want zij mij wringt, ik open mijn beurs zonder ontduiking, al is het ook, dat het strekt om een stelsel vol te houden, hetwelk ik afkeur; ik weet te eerbiedigen hetgeen is, maar iets anders is het te gehoorzamen of te bewonderen; iets anders iets te gedoogen of iets

